
İSAM

Türkçe Çeviri Yazı

Kılavuzu v.2

Giriş

- Bu kılavuzda “çeviri yazı” ile bir alfabede yer alan harflerin bazı özel işaretler ilavesiyle başka bir alfabenin karakterlerine çevrilmesi kastedilmektedir.
- Çeviri yazıya dair bu kılavuzdaki esasların, kuralların ve cetvellerin uygulanacağı yerler İSAM’ın her yayın projesi için ayrıca tespit edilir.
 - Çeviri yazının uygulanacağı standart yerler şunlardır:
 - Kaynaklar alanındaki yazar, eser, katkı veren, şehir ve yayıncı adları gibi Latin harfli olmayan unsurlar,
 - Metin alanındaki eser adları,
 - Metin alanında dipnot veya sonnotlarda yer alan atıf bilgilerindeki yazar, eser, katkı veren, şehir ve yayıncı adları gibi Latin harfli olmayan unsurlar,
 - Metin alanında Latin alfabesi kullanmayan bir dilden iktibas edilmiş kelime ve ibareler,
 - Metin alanında gerekli görülmesi halinde terimler (ilk geçtiği yerde ve parantez içinde) çeviri yazıyla kaydedilir.
- Çeviri yazıda tüm uzatma sesleri için düz çizgi (˘) kullanılır.
- Aşağıdaki çeviri yazı cetvelleri bu kılavuzdaki esas ve kurallar ışığında uygulanır.

Arapça, Farsça, Türkçe ve Urduca Dilleri için Çeviri Yazı Esasları

5. Çeviri yazı orijinal dildeki telaffuzu yansıtır. Ancak telaffuzun birden fazla seçeneği olduğu durumlarda Türkiye’de benimsenen ve *TDV İslâm Ansiklopedisi* uygulanagelen kullanım prensip olarak tercih edilir.

Gülistân (Gulistân, Golistân değil)
Mevlevî (Movlevî değil)

5. Orijinal dilde yazıldığı halde okunmayan harfler ve işaretler gösterilmez. Ancak her dilde bu prensibin istisnaları olabilir.

أنا : Ene
مائة : Mî’e
ديوانه : Dîvâne
صلوة : Şalât

6. Konuşma dilinde, lehçelerde veya bölgesel kullanımlarda düşen yahut değiştirilen sesler dikkate alınmaz.

القنواتي : Kānavātî (Mısır lehçesindeki telaffuzla Anavātî değil)

- 6.1. Arap alfabesi ile yazılan ve Arap dili kurallarına uygun birden fazla telaffuzu muhtemel seçenekler arasından yaygın kullanım çeviri yazıya esas kabul edilir.

صقلي : Şıkkılı (Şaqqallî, Şaqqalî değil)
لمتونة : Lemtûne (Lümtûne değil)
أجروم : Ācurrûm (Ecrûm değil)

- 6.2. Kişi adlarının muhtemel telaffuzları içinden kişinin resmî kayıtlarda veya eserlerinde kullandığı tercih benimsenir.

القرضاوي: Kāradāvî (Kārdāvî değil)

7. Şiirlerde vezin gereği değişen telaffuzlarda vezne tâbi olunur.

“Bî’şnev ez ney çün hikâyet mî-küned”
“Didüm bu cân mıdur ya beden didi ik’si de”

8. Arapça ve Farsçaya başka dillerden gelmiş kelimelerde, ilgili dildeki telaffuz tercih edilir; orijinal dildeki telaffuz esas alınmaz.

فلسفة باسكال : *Felsefetu Bâskâl* (Pascal değil)
أفكار راسل : *Efkârü Râsıl* (Russell değil)

Arapça

10. Arapçadan geçmiş kelimelerde (ض) harfi prensip olarak (đ) ile gösterilir.

ضوابط المصلحة : Đavābiṭu'l-Maşlaḥa
مكانة ضرار بن عمرو : Mekānetu Đırār b. 'Amr

10.1. Osmanlı Türkçesine veya yaşayan Türkçeye d sesi ile geçmişse đ, z sesi ile geçmişse ž ile gösterilir.

دفع الضرر : Def'u'z-zarar
الموضوعات : el-Mevzū'āt
قاضي عبد الجبار : Kāđī 'Abdulcebbār
تاريخ القضاء : Tāriḫu'l-Ķazā
إعلام الملتزم بفضيلة زمزم : I'lāmu'l-Multezem bi-Fazīleti Zemzem

11. Klasik Arapçada (u) ve (i) seslerinin kullanılması esastır. (ü) sesi Arapça çeviri yazıda kullanılmayacaktır.

مباح : Mubāḥ
مفارقات : MufāraĶāt
ابن طفيل : İbn Tufeyl
قس بن ساعدة : Ķus b. Sā'ide
ابن زنبيل : İbn Zunbul
بغية الملتمس : Buġyetu'l-Multemis
الجشمي : el-Cişumī

11.1. (i) sesi istisnai olarak, (i) sesinin bağlantılı olduğu harfin kalın olması halinde kullanılabilir. Arapçadaki kalın harfler; خ ص ض ط خ ص ض ط غ ق harfleridir.

الجاحظ : Cāḫıẓ
قاصد : Ķāşıd
صفة : Şıfat

11.2. Osman, Ömer, Hüseyin, Hasan gibi günümüz Türkçesinde yaygınlık kazanmış isimler, Türkçe'de yaygınlık kazanarak aslının yerine geçmiş şekillerine uygun yazılır. Kuralın hangi kelimelere uygulanacağını ilgili heyet tespit eder.

شهادة عثمان : Şehādetu 'Oşmān
مقتل حسين : MaĶtelu Ĥüseyin
عبقرية عمر : AbĶariyyetu 'Ömer
خطب الحسن البصري : Ĥuṭabu'l-Ĥasani'l-Başrī
أبو أسامة زيد بن حارثة : Ebū Üsāme Zeyd b. Ĥāriṭe
ابن خرم : İbn Ĥürrem

12. İsmi başındaki hemzeler hariç bütün ayın (‘) ve hemzeler (’) gösterilir.

إدريس : İdrīs

عماد : ‘Imād

أبو المآلي : Ebū'l-Me'ālī

الفراء : el-Ferrā'

13. Harf-i tarif (ال) aşağıdaki kurallara uygun olarak gösterilir.

13.1. Cümle başında olmadığı durumlarda küçük harfle (el-) yazılır ve eklendiği kelime ile arasına tire (-) işareti konur.

الباب : el-bāb

الكاسب حبيب الله : el-Kāsib ḥabībullāh

13.2. Harf-i tarif, “kamerî harfler” olarak bilinen أ ب ج ح خ ع غ ف ق harflerinden biriyle başlayan kelimeye eklendiğinde (el-) olarak; “şemsî harfler” olarak bilinen ت ث د ذ ر ز س ش ص harflerinden biriyle başlayan kelimeye eklendiğinde “lām” harfi eklendiği kelimenin ilk harfine dönüştürülerek yazılır.

البخاري : el-Buḥārī

الرحبية : er-Raḥbiyye

13.3. Bir önceki harf veya kelimeyle bitiştilirip ses düştüğünde (ال) ekindeki (l) yerine kesme (') işareti konulur.

بغية الباحث : Buḡyetu'l-Bāḥiṣ

مراقى الفلاح : Merākī'l-Felāḥ

14. Eser isimlerinde her kelime büyük harfle başlar.

مجالس الأبرار : Mecālisu'l-Ebrār

مجمع البحرين : Mecma'u'l-Baḥreyn

14.1. Aşağıdaki kelime grupları için bu kural uygulanmaz. Ancak bu kelime grupları eser isminin başında yer alırsa büyük harfle yazılır.

في الفرق بين المدعي والمدعى عليه : Fi'l-Farq beyne'l-Mudde'i ve'l-Mudde'a 'aleyh

14.1.1. Harf-i cerler (وَيْنُ، إِلَى، حَتَّى، خَلَا، حَاشَا، عَدَا، فِي، عَنْ، عَلَى، مُنْذُ، بَ، مُنْذُ، رَبُّ، لَ، وَتَ لِلْقِسْمِ، كَ، بَ)

الكتاب في شرح المختصر : el-Kitāb fi Şerḥi'l-Muḥtaṣar

14.1.2. Atıf harfleri (لكن، ثم، أو، بل، حتى، و، ف، أم)

الكنى والألقاب : *el-Kunā ve'l-Elkāb*

14.1.3. İsim cümlesinin başına gelen (إنّ، كان) ve benzerleri

انتقال ما كان يملكه الإنسان : *İntikālu mā kāne*

Yemlikuhu'l-İnsān

تحقيق المراد في أنّ النهي يقتضي الفساد : *Tahkīku'l-Murād*

fī enne'n-Nehye Yaqtadī'l-Fesād

14.1.4. (حيث، قَبْل، قَبْل، متى، مدى، بغير، خلال، بين، بين يدي) ve diğer zarflar ve bağlaçlar

التاريخ المفصل للكعبة قبل الإسلام : *et-Tārihu'l-Mufaşşal*

li'l-Ka'be qable'l-İslām

حركة الترجمة خلال قرن التاسع عشر : *Hareketu't-Terceme*

Hilāl'e'l-Ḳarni't-Tāsi' Aşer

الإذاعة لما كان وما يكون بين يدي الساعة : *el-İzā'a li-mā*

kāne ve mā yekūnu beyne yedeyi's-Sā'a

14.1.5. (إما، أمّا، مَنْ، ما،) öncelikli olmak üzere ilgili heyetin tespit edeceği bazı edatlar

فيه ما فيه : *Fihī mā fih*

تحقيق ما للهند : *Tahkīku mā li'l-Hind*

من لا يحضره الفقيه : *Men lā Yaḥḍuruhu'l-Faḳih*

14.2. Hem zarf olarak hem zarf durumu dışında kullanılan (كُلّ، بعض،) حال، غد، يوم،) gibi kelimeler, zarf olarak kullanıldıklarında bile büyük harfle yazılır.

التنبئة بمن يبعثه الله على رأس كل مائة

et-Tenbi'e bi-men Yeb'asubullāh 'alā Re'si Kulli Mi'e

النافع يوم الحشر في شرح الباب الحادى عشر

en-Nāfi' Yevme'l-Haşr fī Şerhi'l-Bābi'l-Hādi 'Aşer

انتقال ما كان يملكه الانسان حال حياته إلى غيره بعد موته

İntikālu mā kāne Yemlikuhu'l-İnsān Ḥāle Ḥayātihi ilā gayrihi

ba'de Mevtiḥ

الإسلام اليوم و غدًا في نيجيريا

el-İslām el-Yevm ve Ğaden fī Niciryā

14.3. (إذا، إن، لو،) gibi şart edatları büyük harfle yazılır.

ناظورة الحق في فرضية العشاء وان لم يغيب الشفق

Nāzūratu'l-Ḥaḳ fī Farziyyeti'l-İşā' ve İn lem Yeğibi's-Şafaḳ

15. Edatlar ve bağlaç işlevi gören kelimelerin bitişik ve ayrı yazımlarında Arapça imla takip edilir. Buna göre;

15.1. Ayrı yazılanlar ayrı yazılır.

على كتاب : 'alā kitāb

في كتاب : fi kitāb

من داره : min dārihī

15.2. Kendisinden sonraki kelimeye bitişik yazılıyorsa, bu kelime ile arasına (-) işareti getirilir.

كمثله : ke-mişlihi

بإذنه : bi-iẓnihī

بما : bi-mā

فيما : fi-mā

ليما : li-mā

15.3. Harf-i tarife bitişik yazılıyorsa, harf-i tarif için getirilen çeviri yazı kuralı uygulanır.

في الكتاب : fi'l-kitāb

للكتاب : li'l-kitāb

فالكتاب : fe'l-kitāb

16. Sonu uzun ünlü ile biten kelimenin, ardından gelen kelimeyle birleşmesi sebebiyle bu ünlünün okunuşundaki değişim çeviri yazıda gösterilmez; (Türkçe imlâda gösterilir).

Ebū - Ebū'l-Ḥakem

Medā - Medā'l-maḥṭūṭāt

Hāzā - Hāzā'l-kitāb

Fi - Fi'l-kitāb

'Alā - 'Alā'n-nās

İlā - İlā'l-medrese

Ḥattā - Ḥattā'l-mesā'

16.1. Tesniye ve cemi nunları ad tamlaması sebebiyle düştüğünde uzayan ses gösterilir.

ترجم مصنفی الكتب العربية : *Terācimu Muṣannifi'l-Kutubi'l-'Arabīyye*

مسلمو روسيا : *Muslimū Rūsiyā*

17. Abd ile başlayan yahut lafzatullah ve-din ile biten özel adları içeren kelimeler bitişik yazılır.

زين الدين : Zeynuddīn

عبد القادر : 'Abdu'l-kādir

حبيب الله : Ḥabibullāh

17.1. Eser adlarında bu kelimeler adın irabını gösterecek şekilde yazılır.

حاشية القاضي لعبد الحكيم السيكوتي : *Hāşiyetu'l-Kādi li-
'Abdilhakim es-Siyālkūtī*

18. Özel adları gösteren kişi ve işaret zamirleri büyük harfle başlamaz.

وهو الزعيم الكبير : Ve huve'z-za'īmu'l-kebīr

19. (هاء) muttasıl (birleşik) zamirinden önceki harfin harekeli olması durumunda ses uzatılarak gösterilir.

له : lehū

به : bihī

كمثله : ke-mişlihī

19.1. (هاء) muttasıl (birleşik) zamirinden önceki harfin sessiz olması veya zamirin kendisinden sonra gelen kelime ile birleşmesi halinde ses uzatılmadan gösterilir.

عليه : 'aleyhi

فيه : fihi

أنزلناه : enzelnāhu

له الملك : lehu'l-mulk

20. Çift “y” sesi ile biten ism-i mensuplar (ī) ile gösterilir. Ancak harf-i tarifli bir kelime ile birleştiği durumlarda açık hâli ile (yy) yazılır.

مكي : Mekkī - el-Hāremu'l-Mekkiyyu'ş-Şerīf

ثقافي : Şekāfi - el-Mu'temeru's-Şekāfiyyu'd-Devli

21. Tâ-i merbûta ile biten isim ve sıfat tamlamalarında bu harf (a/e) harfiyle gösterilir, sonuna (h) getirilmez.

العربية الميسرة : el-'Arabīyyetu'l-Muyessera

البلاغة الواضحة : el-Belāġatu'l-Vāziha

21.1. Diğer durumlarda tâ-i merbûtanın Arapça telaffuzu yansıtılır.

المؤسسة المتحدة المستقلة : el-Mu'essesetu'l-Muttaḥidetu'l-
Mustaḥille

الحياة والممات : el-Hāyāt ve'l-memāt

22. Edatlardan sonra gelen muttasıl zamirler bitişik yazılır.

عليه : 'aleyhi

فيه : fihi

له : lehū

23. Ad ve sıfat tamlamalarının sonlarındaki irab sesi prensip olarak gösterilmez. Uzun eser isimlerinde izafet ve sıfat terkipleri kendi içinde vakıfla bitirilir.

إنباه الرواة على أنباه النحاة

İnbāhu'r-Ruvāt 'alā Enbāhi'n-Nuḥāt (... Ruvāti ... Nuḥāti değil),

وشي الديباج على صحيح مسلم بن الحجاج

Veşyü'd-Dibāc 'alā Şahîhi Muslim b. el-Ḥaccāc (... Dibāci ...

el-Ḥaccāci değil)

سهام الإصابة في كثر الدعوات المستجابة

Sihāmu'l-İşābe fi Kenzi'd-Da'avāti'l-Mustecābe (... İşabeti ...

Mustecābeti değil)

24. Eser adlarındaki hareketlerin gösterilmesinde, Arapça telaffuza ve teamül haline gelmiş duraklamalara riayet edilir.

رحلة الإمام الشافعي إلى مصر : *Rihletu'l-İmām eş-Şāfi'î ilā Mısr (Mısrā değil)*

الحياة العلمية والثقافية : *el-Hayātu'l-İlmiyye ve's-Sekāfiyye (Sekāfiyyetu değil)*

مرآة الأصول : *Mir'ātu'l-Uşul (Uşuli değil)*

- 24.1. Tek kelimelik isimlerin son hareketi prensip olarak gösterilmez.

الرسالة في استحسان الحوض في علم الكلام

er-Risāle fi İstiḥsāni'l-Ḥavḍ fi 'İlmi'l-Kelām (er-Risāletu değil)

النبذ في أصول الفقه الظاهري

en-Nubez fi Uşuli'l-Fıkhî'z-Zāhirî (en-Nubezu değil)

الإرشاد إلى فواظ الأدلة في أصول الاعتقاد

el-İrşād ilā Kavāti'i'l-Edille fi Uşuli'l-İ'tikād (el-İrşādu değil)

25. İbn kelimesi ile oluşturulmuş tamlamalarda bu kelimedenden sonraki ismin irabına çeviri yazıda riayet edilir ve kelime cer konumunda yazılır; Türkçe imlâda ise iraba riayet edilmez ve ref' konumunda yazılır.

ابن أبي عقيل : İbn Ebî 'Aḳîl (Türkçe imlâda İbn Ebû Akil)

ابن أبي عروبة : İbn Ebî 'Arûbe (Türkçe imlâda İbn Ebû Arûbe)

ابن أبي عاصم : İbn Ebî 'Āşım (Türkçe imlâda İbn Ebû Āsım)

- 25.1. Eser adlarında iraba riayet edilir:

الروض الباسم في ترتيب السنة لابن أبي عاصم

er-Ravḍu'l-Bāsim fi Tertibi's-Sunne li'bni Ebî 'Āşım (İbn Ebû 'Āşım değil)

Farsça

26. Kendilerine özgü seslere sahip olmasalar bile ط، ض، ص، خ، ذ، ح، ث harfleri, kendilerini diğer harflerden ayırt edilmelerini sağlayan transkripsiyon işaretleriyle gösterilir.

27. Dād (ض) harfi prensip olarak (z̤) ile gösterilir.

27.1. Osmanlı Türkçesinde veya günlük dilde (yaşayan Türkçede) yaygınlık kazanmış (ض) harfi (d) ile gösterilebilir.

Ramazān رمضان kelimesinde (z̤) kullanılırken Kāḍī-zāde قاضی زادہ kelimesinde (d) kullanılır.

28. Arap harfli imlasında yazıldığı halde okunmayan aşağıdaki harfler gösterilmez.

28.1. tā-i merbûṭâ

مطبعة عامره : Maṭba‘a-yı ‘Āmire

28.2. hâ-yı resmiyye

خانه سعادت : Hāne-i sa‘ādet

28.3. vâv-ı ma’dûle

خواجه : Hāce

29. Farsça isim ve sıfat tamlamalarında kelimelerin arasına (-) işareti getirilerek tamlama eki (i) şeklinde gösterilir. Ancak Türkçeye yerleşmiş adların tamlamalarında son hecesi kalın olan kelimelerde ünlü uyumuna uygun olarak tamlama eki (ı) harfiyle gösterilebilir.

شرح منوی : Şerḥ-i Meşnevî

طاق کسری : Tāq-ı Kisrā

تخت جمشید : Taht-ı Cemşid

30. Ünlü ile biten kelimelerden sonra, tamlama ekinde önce kaynaştırma harfi (y) eklenir; ancak “e” ile biten kelimelerde kaynaştırma harfi eklenmez.

کتابخانه مجلس شوری اسلامی : Kitābhāne-i Meclis-i Şūrā-yı İslāmî

کعبه معظمه : Ka‘be-i mu‘azzama

شرح دعای ابو حمزه : Şerḥ-i Du‘ā-yı Ebū Ḥamza

31. Farsça eser adlarındaki Türkçede yerleşik ve klasik metinlerde geçen kelimeler Osmanlı Türkçesi telaffuz tarzıyla yazılır.

حسن دهلوی : Ḥasan-i Dihlevî (Hesen-e Dehlevî değil)

علی شریعتی : ‘Alī Şerī‘atī (Elî Şerietī değil)

32. Türkçede yerleşik olmayan modern döneme ait kelimeler, kaleme alındığı ülkenin (İran, Tacikistan, Afganistan, Pakistan vd.) telaffuz kural ve teamüllerine göre yazılır.

پژوهشکده مردم شناسی : Pejūheş-kede-i Merdom-şināsī

33. Erken ve İslam öncesine ait isimler Türkçede ve İslamî dönem kaynaklarında yerleşik adları varsa bu şekliyle verilir.

خسرو : Hüsrev

33.1.1. Bu kaynaklarda yoksa yeni çalışmalar ışığında ait olduğu dönemdeki orijinal şekliyle verilmelidir

کیروس : Kīrūs

34. Farsça öneklerden sonra ve soneklerden önce ekler ile eklendiği kelimeler arasına (-) işareti getirilir.

سنگزار : seng-zār

بی شعور : bī-şu‘ūr

35. Fiillere eklenen şahıs ekleri, teklik eki (yâ-yı vahdet) olan (î) ve kaynaştırma sesleri (-) işaretiyle ayrılmaz.

دیدم کسی : دیدم kesī

36. Farsça ek almış kelimeler Türkçeye yerleşmişse (-) işaretiyle ayrılmaz.

طرفدار : tarafdār

نامرد : nāmerd

37. Farsça çekim ekleri büyük harfle yazılacak bir kelimenin başına geldiğinde küçük harfle yazılır ve büyük harfle yazılan kelimedenden (-) işaretiyle ayrılır.

از دیوان حافظ : ez-Divān-ı Hāfız

بنام خدا : be-Nām-ı Hudā

- 37.1. Ancak yeni bir kelime yapan Farsça (bī), (pīş), (hem), (nā) yapım ekleri büyük harfle yazılması gereken bir kelimenin başına geldiğinde büyük harfle yazma kurallarına uygun olarak ilk harfi büyük yazılır, eklendikleri kelime küçük harfle yazılır.

بی عقل : Bī-‘aql

پیشکش : Pīş-keş

همسر : Hem-ser

ناهل : Nā-‘ehl

38. Farsça eserlerdeki Arapça kökenli özel adların Türkçede yerleşik telaffuz şekli varsa bu telaffuz esas alınır.

جلال الدين رومی : Celâleddîn-i Rûmî

فخر الدين رازی : Faḫreddîn-i Râzî

ناصر الدين طوسی : Nâşîrüddîn-i Tûşî

- 38.1. Türkçede yerleşik bir şekli yoksa ait olduğu kültürdeki telaffuz şekli kullanılır.

مجد الدين : Mecdüddîn

39. Özel isimlerle lakap, mahlas ve soyadlar arasına izafet konulmaz.

عمر خیام : ‘Ömer Ḥayyâm

فرید الدين عطار : Ferîdüddîn ‘Aṭṭâr

40. Şahıs adlarına eklenip yer bildiren nisbeler izafetli yazılır.

فخر الدين رازی : Faḫreddîn-i Râzî

صائب تبریزی : Şâ’ib-i Tebrîzî

Türkçe

41. Osmanlı Türkçesi için *İSAM Tenkitli Neşir Kılavuzu*’nun “Çeviri Yazı ve İmla” başlığı esas alınır.

41.1. *İSAM Tenkitli Neşir Kılavuzu*’nda Osmanlı Türkçesinin çeviri yazısı için tam ve hafif transkripsiyon olmak üzere iki usul belirlenmiştir. Nâşir amacına uygun olarak bu transkripsiyon sistemlerinden birini tercih edebilir. İSAM Çeviri Yazı Kılavuzu’nda ise tam transkripsiyonlu çeviri yazı kuralları tercih edilmiş ve burada özetlenmiştir.

41.2. Detaylar ve çeşitli örnekler için *İSAM Tenkitli Neşir Kılavuzu*’nun “Çeviri Yazı ve İmla” başlığına müracat edilmelidir.

42. Türkçe asıllı kelime ve ekler yazılırken, genel olarak 17. yüzyılın sonuna kadarki metinlerde klasik Osmanlı Türkçesi imlası, 18. yüzyıl ve sonrası metinler için güncel Türkiye Türkçesi imlası esas alınır. Bununla birlikte metinlerin özelliklerine göre belirlenen imla dönemlerinin yüzyıllarında değişiklik yapılabilir. Her durumda tek bir tür imlada karar kılınıp bu imla tutarlı bir şekilde uygulanır.

43. “-i-” (imek) fiili, “-ile” edat/bağlacı ve “-içün” edatının çeviri yazısında, Arap harfli yazımına bakılır.

43.1. Eğer söz konusu fiil ve edatlar (ایچون, ایله, ایمش) şeklinde birleştiği kelimeden ayrı yazılmışsa herhangi bir işaret kullanılmaksızın ayrı yazılırlar.

عشق ایمش : ‘aşk imiş

عشق ایله : ‘aşk ile

عشق ایچون : ‘aşk içün

43.2. Eğer söz konusu fiil ve edatlar (یچون, یله, یمش) şeklinde,

43.2.1. Ünsüz ile biten bir kelimeye birleşik yazılmışsa çeviri yazısında tire (-) işaretiyle eklenmiş olduğu kelimeyle birlikte yazılır.

عشقیمش : ‘aşk-imiş

عشقیله : ‘aşk-ile

عشقیچون : ‘aşk-içün

43.2.2. Ünlü ile biten bir kelimeye birleşik yazılmışsa “i” sesi düşer, yerine kaynaştırma sesi gelir; herhangi bir işaret olmaksızın eklendiği kelimeyle birleşik yazılır.

سودایمش : sevdāymış

اوزیله : özüyle

43.2.3. Ancak vezin, kafiye ve seci gereği araya giren kaynaştırma sesiyle birlikte “i” sesi okunursa kaynaştırma sesinin her iki tarafına da tire (-) işareti konur ve eklendiği kelimeye birleşik yazılır.

سودایله : sevdā-y-ıla

سودایمش : sevdā-y-ımış

سودالریچون : sevdā-y-içün

43.3. “i-” (imek) fiili, “ile” edatı (له, مش) şeklinde bir kelimeye birleşik yazılmışsa herhangi bir işaret olmaksızın eklendiği kelimeyle birleşik yazılır.

عشقمیش : ‘aşkmış

عشقله : ‘aşkla

43.3.1. Ancak bu edatlar; vezin, kafiye veya seci gereği “miş”, “ile” şeklinde ünlü ile okunması gerekirse yine tire (-) işaretiyle, eklenmiş olduğu kelimeyle birlikte yazılır.

عشقیمش : ‘aşk-imiş

عشقیله : ‘aşk-ile

43.3.2. Bu edatlar üçüncü şahıs iyelik ekinden sonra gelip de vezin gereği başlarındaki ünlü olmaksızın okunacaksa, bu durumda da tire (-) işaretiyle birlikte, eklendiği kelimeye birleşik yazılır.

عشق اودله، جانانگ محبتيمش
muḥabbeti-miş

43.3.3. “İçün” edatı (چون) şeklinde bir kelimeye birleşik ya da ayrı yazılmışsa çeviri yazısında tire (-) işaretiyle, eklenmiş olduğu kelimeyle birlikte yazılır.

Vaşf-ı pâkinde kuşûr eyledigim-çün her dem

44. Mensur metinlerde de görülmekle birlikte daha ziyade manzum metinlerde karşılaşılan “durur” bildirme eki, önceki kelimedenden ayrı olarak ve “durur” şeklinde (dūrūr şeklinde değil) yazılmalıdır.

Ḥaḫ durur insāna ḥikmet baḫş eden

44.1. Ancak yazmada önceki kelimeye birleşik yazılmışsa, bu kelimeye tire (-) işaretiyle eklenir.

Ḥaḫ-durur insāna ḥikmet baḫş eden

45. Farsça asıllı ek ve kelimelerin imlasında, fonksiyonuna/görevine bakılmaksızın her türlü ön ve son ekler, eklendiği kelimedenden tire (-) işareti ile ayrılır.

Gül-zâr, nūr-efşân, sūhan-ver

45.1. Türk Dil Kurumu’nun hazırladığı *Güncel Türkçe Sözlük*’te bulunması ölçüt alınarak Türkçeleştiği düşünülen kelimeler tire (-) işareti olmaksızın yazılır.

sancaḫdâr, vefâkâr, gülşen

46. Türkçe metinlerdeki Farsça asıllı kelimelerin seslendirilmesinde Türkçeleşmiş söyleyiş esas alınır.

Farsça Söyleyiş	Türkçeleşmiş Söyleyiş
gol u bolbol	gül ü bülbül
pêser	püser
âftâb	âfitâb
ḥân-mân	ḥanumân

47. Arapça asıllı kelimeler özgün biçimleriyle (vezinlerine uygun) seslendirilir; ancak metnin yaygın olarak okunduğu muhit, telif türü, vezin, kafiye, seci ve benzeri şiirsel özellikler ile harekelendirme gibi belli karinelere dayanarak nâşir, Türkçeleştirdiğini düşündüğü Arapça kelimelerin Türkçeleşmiş söyleyişlerini tercih eder.

Arapça Söyleyiş	Türkçeleşmiş Söyleyiş
‘ışk	‘aşk
maḥabbet	muḥabbet
mümkin	mümkün
rişvet	rüşvet

48. Arapça, Farsça ve Türkçe kelimelerde vezin, kafiye, seci gibi şiirsel özellikler ve nüshalardaki harekeler yukarıda ifade edilenlerden başka türlü okunmayı gerektiriyorsa buna uyulur.

Oldılar dervişler édüp şehun (aslı “süḥan”)
 Eylediler evelkiden muḥkem (aslı “evvel”)
 Edrine şehrine aķını şalam (aslı “Edirne”)

49. “Sâ’il”, “mâ’il” ve “kā’il” gibi aslında hemze olan kelimelerin hemzeli veya yâ’lı yazılmasında, esas alınan nüshaların Arap harfli metnindeki yazılışlarına bağlı kalınır. Nüshalar hangi harfte ortak iseler o harfle yazılır. Bir ortaklık olmadığı durumda kelimenin asli hali olan hemzeli yazım tercih edilir.

sâ’il - sāyil
 şemâ’il - şemāyil

50. Allah, peygamber, din büyükleri, padişah ve Kur’an gibi özel isimleri niteleyen sıfatlar büyük harfle yazılmaz; ancak bu sıfatlar özel isim yerinde kullanılmışsa büyük harfle yazılır.

Ol Allāh ki ‘alimdür kâbız u ḥay

51. Arap harfli yazılışı dikkate alınarak özel isimler (şahıs, yer ve kavim isimleri), kitap adları ve başlıklardaki her kelime ile cümle başındaki kelimenin ilk harfi büyük yazılır. Ancak ön ekler (harf-i târif, harf-i cer vb.), edatlar ve bağlaçlar özel isimlerde, başlıklarda ve cümle başında gelse de küçük harfle yazılır, eklendikleri kelimenin ilk harfi büyük yazılır.

Sedd-i İskender
 Tuḥfetü’l-İḥvân
 el-Bābu’l-Evvel fi Şerḫi Munyeti’l-Muṣalli
 der-Mezemmet-i İsrāf

52. Harf-i cer ve benzeri fonksiyondaki harfler (atıf ya da cevap/ceza fâ'sı vb.) Latinize edilirken Arap harfli yazılışlarına bakılır.

min kitâbin
ke-mişlihi
li'l-kitâbi
lehû

53. Şahıs, yer ve kavim isimleri ile kitap adlarına birleşen Türkçe ekler, kesme (') işaretiyle ayrılır.

İntizâm'ın tazarru'
Kitâbu Sibeveyh'te

54. Arapça kişi ve yer adlarındaki terkipler herhangi bir işaret kullanılmaksızın tek kelime olarak yazılır.

'Abdurrahmân
Kıvâmüddevle
Mâverâünnehr

55. İki ünlünün birbirine katıldığı vasıl/ulama işlemi de birbirine katılan seslerin arasına alt tire işareti konmasıyla gösterilir.

Rüzgârın şikâyetin mi_ëtdüm
Bî-nevâlar hikâyetin mi_ëtdüm

Urduca

56. Urduca çeviri yazıda e, ı, ö ve ü harfleri kullanılmaz.

Orijinal Dildeki Yazılış	Türkçe Kullanım	Urduca Çeviri Yazı İle
مناجات	münacât	munâcât
کتبخانه	kütüphane	kutubhâna
تمدن	temeddün	tamaddun
دشمن	düşman	duşman
ہمایون نامہ	Hümâyûnnâme	Humâyünnâma
ملتان	Mültan	Multân

57. Urduçada soluklu ünsüz-patlamalı sesler üst simge (...^h) ile gösterilir.

Orijinal Dildeki Yazılış	Türkçedeki Yazılışı	Urduca Çeviri Yazı İle
جالندھر	Cullandar	Cāland ^h ar
تھانوی	Tehânevî	T ^h ānvî
لکھنؤ	Leknev	Lak ^h nov
ڈھاکہ	Dakka	Ď ^h āka
علی گڑھ	Aligarh	Alīgar ^h

58. Tehânevî ve Leknevî gibi Türkçe literatürdeki yaygın kullanımların çeviri yazıyla kaydedilmesi gereken yerlerde Urduca çeviri yazı kuralları uygulanacaktır.

Orijinal Dildeki Yazılış	Türkçedeki Yazılışı	Urduca Çeviri Yazı İle
تھانوی	Tehânevî	T ^h ānvî
لکھنؤ	Leknev	Lak ^h nov
ڈھاکہ	Dakka	D ^h āka

59. Coğrafi adlar,

59.1. İngilizce ve diğer dillerden yapılan aktarımlar nedeniyle Türkçede yanlış olarak kullanılmaya başlanan coğrafi adların orijinal dildeki telaffuzları esas alınacaktır.

Orijinal Dildeki Yazılış	Türkçedeki Yazılışı	Urduca Çeviri Yazı İle
کویتہ	Küetta/Ketta	Koyta (Koyta)
پانی پت	Pānīpet	Pānīpat
گولکنڈہ	Gülkünde	Golkonda (Gölkonda)

59.2. “Bombay/Mumbai”, “Kalküta/Kalkota”, “Madras/Çennai” gibi siyasi kararlarla değiştirilen yer ve mekan isimlerinde mümkün olduğunca İslam kültürüne ait olan isimler kaydedilir. Yer ve mekanın sahip olduğu diğer isimler, ifadenin ilk geçtiği yerde parantez içinde ifade edilir.

59.3. “Company”, “street”, “garden” gibi İngilizceden gelen kelimeler çeviri yazıda İngilizce aslına göre yazılır.

Ferozsans
Al Faisal Publications

60. Urduçadan Arapça veya Farsçaya geçmiş kelimeler, eserin kaleme alındığı dildeki telaffuzu ile kaydedilir.

Tārīḥ-i Diyobend
Tārīḥu Diyūbend

61. Necmuddevle, Āşafuddevle gibi Urduca şahıs isimleri Osmanlı Türkçesinde veya çağdaş Türkçede yaygınlık kazanmış şekliyle madde adı olarak kaydedilir.

Arapça, Farsça ve Türkçe Dilleri için Çeviri Yazı Cetvelleri

	ARP	FAR	TR		ARP	FAR	TR
ا			a, ā, e	ط	ṭ	ṭ	ṭ
ء	ʾ	ʾ	ʾ	ظ	ẓ	ẓ	ẓ
ب	b	b	b, p	ع	ʿ	ʿ	ʿ
پ	-	p	p	غ	ġ	ġ	ġ
ت	t	t	t	ف	f	f	f
ث	ṯ	ṯ	ṯ	ق	ḳ	ḳ	ḳ
ج	c	c	c, ħ	ك	k, g	k, g	k, g, ñ
چ	-	ħ	ħ	ث	-	-	ñ
ح	ḥ	ḥ	ḥ	گ	-	g	g, ñ
خ	ḫ	ḫ	ḫ	ل	l	l	l
د	d	d	d	م	m	m	m
ذ	ẓ	ẓ	ẓ	ن	n	n	n
ر	r	r	r	ه	h	h	h
ز	z	z	z	و	v, u, ū	v, u, ū, ü, o, ö	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	-	j	j	ی	y, l, i, ī	y, l, i, ī, è	y, l, i, ī, è
س	s	s	s	ـِ	a, e	a, e	a, e
ش	ṣ	ṣ	ṣ	ـِ	ı, i	ı, i	ı, i, è
ص	ṣ	ṣ	ṣ	ـِ	u	o, ö, u, ü	o, ö, u, ü
ض	ḏ, ẓ	ḏ, ẓ	ḏ, ẓ				

Urdu-Pencabi-Seraiki-Hindko için Çeviri Yazı Cetveli

ا	TR a, ā	ض	TR z	بھ	TR b ^h
ء		ط	٤	پھ	p ^h
ب	b	ظ	ز	تھ	t ^h
پ	p	ع	‘	ٹھ	t ^h
ت	t	غ	ğ, ğ	جھ	c ^h
ٹ	ṭ	ف	f	چھ	ç ^h
ث	s	ق	q	دھ	d ^h
ج	c	ک	k	ڈھ	d ^h
چ	ç	گ	g	رھ	r ^h
ح	h	ل	l	ڑھ	r ^h
خ	ḥ	م	m	کھ	k ^h
د	d	ن	n	گھ	g ^h
ڈ	ḍ	ں	ñ	لھ	l ^h
ذ	z	، ٲ، ٲ	ŋ	مھ	m ^h
ر	r	ہ	h	نھ	n ^h
ڑ	ṛ	و	v, u, ū, o, ō		
ز	z	ی	y, ī		
ژ	j	ے	ē		
س	s	ِ	a		
ش	ʃ	َ	i		
ص	ʃ	ُ	u, o		

Arapça, Farsça, Türkçe ve Urduca Haricindeki Diller için Çeviri Yazı Esasları

Eski Yunanca

62. Eski Yunancada sesli harfle başlayan kelimelerin ilk harfinde (çift sesli olması hâlinde ikinci sesli üzerinde) “soluk işareti” adı verilen bir işaret bulunur: “hafif soluk” (´) ve “sert soluk” (ˆ) işareti olarak iki şekilde kullanılan bu işaretlerden sert soluk işareti kelimenin başında yer alan sesli harfin /h/ sesiyle birlikte okunmasını sağlar:

historia (ἱστορία), euporia (εὐπορία)

63. Yunancada eta (η) ve omega (ω) harfleri, her zaman uzun sesli kabul edilir bu sebeple çeviri yazı yapılırken /e/ ve /o/ harfleri üzerine uzatma işareti (ē ve ō) konulur:

sōma (σῶμα), mantikē (μαντική)

64. Eski Yunancada rho /ρ/ harfi bir sessiz harf olmasına rağmen, kelime başında yer aldığı sesli harfler gibi üzerine “sert soluk” (ˆ) işareti konur “ῥ”. Bu sebeple kelime başında yer aldığı, söz konusu harfin çeviri yazısı /rh/ şeklinde yapılır, öbür hâllerde ise /r/ şeklinde değerlendirilir:

rhētōr (ῥήτωρ)

65. Eski Yunancada upsilon (υ) harfi, kendisinden önce ve sonra sessiz bir harf bulunması hâlinde ‘y’ harfine, sesli bir harf bulunması, yani çift sesli bir harfin parçası olması hâlinde ‘u’ harfine denk sayılır. Tarihî kelimelerin yazılışında bu fark gösterilir: Dionysios (Διονῦσιος), Ploutōn (Πλοῦτων). Ancak günümüzde bazı kullanışlarda, her iki hâlde de ‘u’ harfine karşılık gelecek şekilde değerlendirilmektedir:

hudōr (ῥῶδωρ)

66. Eski Yunancada gamma ‘γ’ harfi; khi ‘χ’, kappa ‘κ’ ve gamma ‘γ’ harflerinden önce yer aldığı (γχ, γκ, γγ) /n/ sesini verir. Bu hâlde çeviri yazısı sırasıyla ‘nh’ ‘nk’ ve ‘ng’ şeklinde yapılır:

angelos (ἄγγελος), anankē (ἀνάγκη)

67. Eski Yunancada bazı çift sesli harfler aşağıdaki şekilde okunur:

Orijinal Dildeki Yazılışı	Çeviri Yazısı	Telaffuzu	Örneği
αι	ai	ay	Agyptos (Αἴγυπτος)
ει	ei	ey	erey (ἐπει), eyrēnē (εἰρήνη)
οι	oi	oy	moy (μοι), oykos (οἶκος)
αυ	au	av	emavτου (ἐμαντοῦ)
ευ	eu	ev	evodōs (εὐδόως)
ηυ	ēu	ēv	ēnkomos (ἡῦκομος)
ου	ou	u	uranos (οὐρανός)
αι	ai	a	oikia (οἰκία)
ηι	ēi	e	arētē (ἀρήτη)
οι	ōi	o	hodō (ὁδοῦ)

Eski Yunanca Çeviri Yazı Cetveli

Harfin adı	Harfler	Çeviri Yazı
alpha	A, α	a
beta	B, β	b
gamma	Γ, γ	g
delta	Δ, δ	d
epsilon	E, ε	e
zēta	Z, ζ	z
ēta	H, η	ē
thēta	Θ, θ	s
iota	I, ι	i
kappa	K, κ	k
lambda	Λ, λ	l
my	M, μ	m
ny	N, ν	n
ksi	Ξ, ξ	ks
omikron	O, ο	o
pi	Π, π	p
rho	P, ρ	r/rh
sigma	Σ, σ, ς	s
tau	T, τ	t
upsilon	Υ, υ	u/γ
phi	Φ, φ	ph
khi	X, χ	kh
psi	Ψ, ψ	ps
omega	Ω, ω	ō

Çağdaş Yunanca

68. Çağdaş Yunancada çoklu vurgu sistemi (πολυτονικό σύστημα, politonik sistem) 1981 yılında kaldırılarak tekli vurgu sistemine (μονοτονικό σύστημα, monotonik sistem) geçilmiştir. Buna göre sestesh olan sözcüklerle karışıklığa sebep olmamak için soru zarfları “πώς”, “πού” ve “ή” bağlacı dışında tek heceli sözcüklerde vurgu işareti kullanımına son verilmiş ve vurgu alan sözcüklerde (') tek bir vurgu kullanılmaya başlanmıştır. 1981 yılından sonra yazılmış metinlerde tekli vurgu sistemi uygulanır. Tıpkı basımı yapılan kitaplarda ise çoklu vurguya rastlamak mümkündür. Dolayısıyla günümüz Yunancasında vurgu işareti tek olup (') okunuşta çeviri yazıda bir farklılık yaratma işlevi yoktur.
69. Çağdaş Yunancada aynı sesi veren farklı harfler-manada ve telaffuzda değişikliğe sebep olmadığı için- Türk alfabesinde aynı harfle yazılır:

Epsilon (ε) ve alfa yota (α) = /e/:

Karpenisi (Καρπενήσι), Yeorgios (Γεώργιος); Paleologos (Παλαιόλογος), Karitena (Καρύταινα)

Omikron (ο) ve omega (ω) = /o/:

Grigorios (Γρηγόριος), Yeorgios (Γεώργιος); Konstandinos (Κωνσταντίνος), Theodoros (Θεόδωρος)

Yota (ι), ita (η), ipsilon (υ); omikron yota (οι), epsilon yota (ει) ve ipsilon yota (υι) = /i/:

Halkidiki (Χαλκιδική), Agios Visarion (Άγιος Βησσαρίων), Odisseas Elitis (Οδυσσέας Ελύτης); Furni (Φούρνοι), Sperhios (Σπερχειός), ios (υιός)

70. Çağdaş Yunancada ikili ünlülerin (dipsifa fonienda) çeviri yazıdaki okunuşları şöyledir:

αι /e/: Yeorgios (Γεώργιος)

ει /i/: Sperhios (Σπερχειός)

οι /i/: Furni (Φούρνοι)

υι /i/: ios (υιός)

ου /u/: Paparigopoulos (Παπαρηγόπουλος)

αυ /av/ ya da /af/ okuma kuralları çeviri yazı tablosunda verilmiştir.

ευ /ev/ ya da /ef/ okuma kuralları çeviri yazı tablosunda verilmiştir.

71. Çağdaş Yunancada ikili ünsüzlerin (dipsifa simfona) çeviri yazıda okunuşları şöyledir:

- μπ kelime başında /b/ kelime ortasında /mb/:
Bayraktaris (Μπαϊρακτάρης), Ambelakia (Αμπελάκια)
- ντ kelime başında /d/ kelime ortasında /nd/:
Konstandinos (Κωνσταντίνος)
- γκ kelime başında /g/ kelime ortasında /ng/:
Gazohori (Γκαζοχώρι), Pangalos (Πάγκαλος)
- γγ /ng/: Angelokastro (Αγγελόκαστρο)
- τσ /ts/: Mitsotakis (Μητσοτάκης)
- τζ /tz/: Tzavelis (Τζαβέλης)

Çağdaş Yunanca Alfabe ve Çeviri Yazı Cetveli

Alfabe

Adı	Harfler	Türkçe Adı
άλφα	A, α	Alfa
βήτα	B, β	Vita
γάμα	Γ, γ	Gama
δέλτα	Δ, δ	Delta
έψιλον	E, ε	Epsilon
ζήτα	Z, ζ	Zita
ήτα	H,	İta
θήτα	Θ, θ	Thita
ιώτα	I, ι	Yiota
κάπα	K, κ	Kapa
λάμδα	Λ, λ	Lamda
μι	M, μ	Mi
νι	N, ν	Ni
ξι	Ξ, ξ	Ksi
όμικρον	O, o	Omikron
πι	Π, π	Pi
ρο	P, ρ	Ro
σίγμα	Σ, σ, ς ¹	Sigma
ταυ	T, τ	Taf
ύψιλον	Y, υ	İpsilon
φι	Φ, φ	Fi
χι	X, χ	Hi
ψι	Ψ, ψ	Psi
ωμέγα	Ω, ω	Omega

Çeviri Yazı Tablosu

Harfler	Çeviri Yazı	Açıklamalar
α, Α	a	
αι, ΑΙ	e	
άι	ai	
αϊ,	ai	
αυ, ΑΥ	av	β, γ, δ, ζ, λ, μ, ν, ρ sessizleri ve sesliler önünde
αυ, ΑΥ	af	κ, π, τ, χ, φ, θ, σ, ξ, ψ sessizleri önünde
β, Β	v	
γ, Γ	g	Sessizlerden önce ve /e/ ile /i/ dışındaki seslilerden önce
γ	y	/e/ ve /i/ sesinden önce
γγ, ΓΓ	ng	
γκ, ΓΚ	ng	Kelimelerin ortasında
γκ, ΓΚ	g	Kelimelerin başında
γξ, ΓΞ	nks	
γχ, ΓΧ	nh	
δ, Δ	d	
ε, Ε	e	
ει, ΕΙ	i	
έι,	ei	
εϊ	ei	
ευ, ΕΥ	ev	β, γ, δ, ζ, λ, μ, ν, ρ sessizleri ve sesliler önünde
ευ	ef	κ, π, τ, χ, φ, θ, σ, ξ, ψ sessizleri önünde
ζ, Ζ	z	
η, Η	i	
ηυ, ΗΥ	iv	β, γ, δ, ζ, λ, μ, ν, ρ sessizleri ve sesliler önünde
ηυ,	if	κ, π, τ, χ, φ, θ, σ, ξ, ψ sessizleri önünde
θ, Θ	th	
ι, Ι	i	
ια	ya	
κ, Κ	k	
λ, Λ	l	

Harfler	Çeviri Yazı	Açıklamalar
μ, M	m	
μπ, ΜΠ	b	Kelimenin başında
μπ,	mb	Kelimenin ortasında
ν, N	n	
ντ, ΝΤ	d	Kelimenin başında
ντ	nd	Kelimenin ortasında
ξ, Ξ	ks	
ο, Ο	o	
οι, ΟΙ	i	
όι	oi	
οϊ, Οϊ,	oi	
ου, ΟΥ	u	

Latince

72. Latince çeviri yazı kuralları, Latince kelimelerin Türkçe doğru bir şekilde telaffuz edilmesi için oluşturulmuştur. İstenirse kelimenin kendisinden sonra parantez içerisinde Türkçe okunuşuna yer verilir.

73. Latince kelimelerde 'c' daima /k/ sesi verir:

Cicero (*Kikero*)

74. Latince'de 'i' harfi hem /i/ hem /y/ sesi verir; /y/ sesi verdiği zaman, 'j' sessiz harfinin karşılığı olarak kullanılmış demektir:

ignis (*ignis*), Iulius/Julius (*Yulius*)

75. Latince'de 'v' işareti hem /v/ hem /u/ için kullanılır.

76. Eski Yunancadan alınan kelimelerdeki 'y', /ü/ sesi verir:

Lyra (*lüra*)

77. Latince'de 'k' harfi sadece "kalendae" ve başka birkaç kelimenin başında görülür ve /k/ olarak okunur.

78. Latince'de bazen 'rr', 'tt', 'mm', 'll' gibi aynı iki sessiz harf yan yana gelir. Bunların okurken harflerin her birinin telaffuz edilmesine dikkat edilmelidir Yan yana kullanılan /ph/ harfleri, /f/ sesini verir:

error, littera, immobilis, illuminus, philosophia (*filosofia*)

79. Latince'de görülen çift sesli harfler şöyle okunur:

ae = ay: Caesar (*Kaysar*)

au = av: Aulus (*Avlus*)

oe = oy: Oenopides (*Oynopides*)

eu = ev: Europa (*Evropa*)

Latince Çeviri Yazı Cetveli

Büyük harf	Çeviri Yazı
A, a	a
B, b	b
C, c	k
D, d	d
E, e	e
F, f	f
G, g	g
H, h	h
I, i	i/y
K, k	k
L, l	l
M, m	m
N, n	n
O, o	o
P, p	p
Q, q	kwu
R, r	r
S, s	s
T, t	t
V, v	v/u
X, x	ks
Y, y	ü
Z, z	z

Balkan Dilleri: Boşnakça, Sırpça, Hırvatça, Makedonca ve Bulgarca

80. Kılavuzda “Balkan Dilleri” ifadesi ile Boşnakça, Sırpça, Hırvatça, Makedonca ve Bulgarca dilleri kastedilmektedir.
81. Boşnakçada, Sırpçada ve Hırvatçada ‘nj’ harfi /ny/ olarak, ‘lj’ harfi /ly/ olarak telaffuz edilir:
- nyiva (*njiva*), lyubiçitsa (*ljubičica*), Biyelyina (*Bijeljina*)
82. Latin alfabesini kullanan Balkan dillerinde ‘c’ harfi, Türkçede /ts/ olarak telaffuz edilir:
- tseler (*celer*), tsilindar (*cilindar*), Vinkovtsi (*Vinkovci*)
83. Kiril alfabesini kullanan Balkan dillerinde ‘ц’ harfi Türkçede /ts/ olarak telaffuz edilir:
- tsar (цар), Tsarevets (Царевец)
84. Boşnakçada, Sırpçada ve Hırvatçada iki ‘ç’ harfi vardır: Bunlardan /č/ sert, /ć/ ise yumuşak telaffuz edilir. Bu harflerin her ikisi de Türkçede /ç/ ile karşılanır:
- čanak (*čanak*), cevap (*ćevap*)
85. Boşnakçada, Sırpçada ve Hırvatçada iki ‘c’ harfi vardır. Bunlardan ‘đ’ yumuşak, ‘dž’ ise sert olarak telaffuz edilir. Bu harflerin her ikisi de Türkçede /c/ ile karşılanır:
- cubre (*đubre*), Cakovo (*Đakovo*)
cep (*džep*), cezva (*džezva*)
86. Bulgarcadaki ‘щ’ harfi Türkçede /št/ olarak telaffuz edilir:
- štıkel (щъркел)
87. Bulgarcadaki ‘я’ harfi Türkçede /ya/ olarak telaffuz edilir:
- yabılka (ябълка), Yambol (Ямбол)
88. Bulgarcadaki ‘ю’ harfi Türkçede /yu/ olarak telaffuz edilir:
- yuğ (юг)
89. Bulgarcada er malik olarak adlandırılan ‘ь’ harfinin tek başına Türkçe ses karşılığı yoktur. (Türkçedeki ‘ğ’ harfi gibi). Ardından gelen sesli harfi yumuşatır. Genellikle ‘o’ harfinin önüne gelir:
- asansyog (асансьор), şofyog (шофьор)

Balkan Dilleri Çeviri Yazı Cetveli

Bulgarca

Harfler	Çeviri Yazısı
А, а	a
Б, б	b
В, в	v
Г, г	g
Д, д	d
Е, е	e
Ж, ж	j
З, з	z
И, и	i
Й, й'	y
К, к	k
Л, л	l
М, м	m
Н, н	n
О, о	o
П, п	p
Р, р	r
С, с	s
Т, т	t
У, у	u
Ф, ф	f
Х, х	h
Ц, ц	ts
Ч, ч	ç
Ш, ш	ş
Щ, щ	şt
Ъ, ъ	ı
Ь, ь	Yumuşatma işareti
Ю, ю	yu
Я, я	ya

Makedonca

Harfler	Çeviri Yazı
А, а	a
Б, б	b
В, в	v
Г, г	g
Д, д	d
Ѓ, ѓ	gy
Е, е	e
Ж, ж	j
З, з	z
С, с	dz(ı)
И, и	i
Ј, ј	y
К, к	k
Л, л	l
Љ, љ	ly
М, м	m
Н, н	n
Њ, њ	ny
О, о	o
П, п	p
Р, р	r
С, с	s
Т, т	t
Ќ, ќ	ky
У, у	u
Ф, ф	f
Х, х	h
Ц, ц	ts
Ч, ч	ç
Џ, џ	c
Ш, ш	ş

Sırpça Kiril Alfabeti

Harfler	Çeviri Yazısı
А, А	a
Б, б	b
В, в	v
Г, г	g
Д, д	d
Ђ, ђ	(yumuşak) c
Е, е	e
Ж, ж	j
З, з	z
И, и	i
Ј, ј	y
К, к	k
Л, л	l
Љ, љ	ly
М, м	m
Н, н	n
Њ, њ	ny
О, о	o
П, п	p
Р, р	r
С, с	s
Т, т	t
Ђ, ђ	(sert) ç
У, у	u
Ф, ф	f
Х, х	h
Ц, ц	ts
Ч, ч	(yumuşak) ç
Џ, џ	(sert) c
Ш, ш	ş

Sırpça Latin Alfabeti

Harfler	Çeviri Yazısı
a	a
b	b
c	ts
č	(sert) ç
ć	(yumuşak) ç
d	d
dž	(sert) c
đ	(yumuşak) c
e	e
f	f
g	g
h	h
ı	i
j	y
k	k
l	l
lj	ly
m	m
n	n
nj	ny
o	o
p	p
r	r
s	s
š	ş
t	t
u	u
v	v
z	z
ž	j

Hırvatça

Harfler	Çeviri yazısı
A, a	a
B, b	b
C, c	ts
Č, č	(sert) ç
Ć, ć	(yumuşak) ç
D, d	d
Dž, dž	(sert) c
Đ, đ	(yumuşak) c
E, e	e
F, f	f
G, g	g
H, h	h
I, i	i
J, j	y
K, k	k
L, l	l
Lj, lj	ly
M, m	m
N, n	n
Nj, nj	ny
O, o	o
P, p	p
R, r	r
S, s,	s
Š, š	ş
T, t	t
U, u	u
V, v	v
Z, z	z
Ž, ž	j

Boşnakça

Harfler	Çeviri Yazısı
A, a	a
B, b	b
C, c	ts
Č, č	(sert) ç
Ć, ć	(yumuşak) ç
D, d	d
Dž, dž	(sert) c
Đ, đ	(yumuşak) c
E, e	e
F, f	f
G, g	g
H, h	h
I, i	i
J, j	y
K, k	k
L, l	l
Lj, lj	ly
M, m	m
N, n	n
Nj, nj	ny
O, o	o
P, p	p
R, r	r
S, s,	s
Š, š	ş
T, t	t
U, u	u
V, v	v
Z, z	z
Ž, ž	j

Rusça

90. Rus alfabesindeki dört harf yalnızca sesi değil aynı zamanda heceyi, ses gruplarını gösterir:

90.1. e: Dar [e] sesini veya [ye] ses grubunu gösterir.

90.1.1. Kelime içinde dar [e] sesini gösterir:

Э. К. Пекарский *E. K. Pekarskiy*, фонетика *fonetika* ‘ses bilgisi’, централизация *tsentralizatsiya* ‘merkezleş(tir)me’, бейлик *beylik*, термин *termin* ‘terim’

90.1.2. Kelime başında [ye] hecesini veya ses grubunu gösterir:

Евангелие *Yevangeliye* ‘İncil’, Египет *Yegipet* ‘Mısır’, еврей *Yevrey* ‘Yahudi, Musevi’

90.1.3. Kelime içindeki hece başında [ye] ses grubunu gösterir:

Европеец *Yevropeyets* ‘Avrupalı’, Киев *Kiyev*, Николай Константинович Дмитриев *Nikolay Konstantinoviç Dmitriyev*

90.1.4. Kelime içinde veya sonunda [ye] hecesini gösterir:

депричастие *deyeriçastiye* ‘zarf-fiil’, Б. Орозбаева *B. Orozbayeva*, словарные статьи *slovarniye stat’i* ‘sözlük maddesi’, Сказание о Мелике Данишменде *Skazaniye o Melike Danişmende* ‘Kıssa-i Melik Danişmend’

90.1.5. Yumuşaklık ve sertlik işaretinden sonra [ye] ses grubunu gösterir:

В. В. Григорьев *V. V. Grigor’yev*, съезд *s’yezd* ‘kurultay, kongre’, объект *ob’yekt* ‘nesne, varlık’, приморье *primor’ye* ‘kıyı boyu, sahil kıyısı’

90.2. ë: [yo] ses grubunu, [o] sesini veya [ö] sesine yakın ince [o] sesini gösterir.

90.2.1. Kelime başında [yo] hecesini veya ses grubunu gösterir:

Ёжиком *yojikom* ‘alabros’, ёж *yoj* ‘kirpi’, ёлка *yolka* ‘noel ağacı’, ёлочные украшения *yoloçniye ukraşeniya* ‘noel ağacı süsleri’, ёмкость *yomkost’* ‘kapasite’

90.2.2. Kelime içindeki hece başında [yo] ses grubunu gösterir:

Ручеёк *ruçeyok* ‘derecik’

90.2.3. Kelime sonunda [yo] hecesini gösterir:

Её *yeyo* ‘onun’, моё *mojo* ‘benim’

90.2.4. Yumuşaklık ve sertlik işaretinden sonra [yo] ses grubunu gösterir:

объём *ob’jom* ‘hacim’, ружьё *ruj’jo* ‘silah, tüfek’

90.2.5. [o] sesini gösterir:

ещё *yüşçjo* ‘daha, tekrar’

90.2.6. [ö] sesine yakın ince [o] sesini gösterir:

О. Н. Бётлингк *O. N. Byotlingk* ‘O. von Böhtlingk’,
Пётр I *Pjootr I* ‘I. Petro’, чёрт *çjort* ‘şeytan’

90.3. ю: [yu] ses grubunu veya [ü] sesine yakın ince [u] sesini gösterir.

90.3.1. Kelime başında [yu] hecesini veya ses grubunu gösterir:

Юг *yug* ‘güney’, Юнус Эмре *Yunus Emre*, Юпитер
Jupiter ‘Jüpiter’, юрта *yurta* ‘yurt, oba’

90.3.2. Yumuşaklık ve sertlik işaretinden sonra [yu] ses grubunu gösterir:

ночью *noç’ju* ‘geceleyin’, обращение за помощью к
Аллаху *obraşçeniye za pomoşç’ju k Allahu* ‘Allah’tan
yardım dileme’

90.3.3. [ü] sesine yakın ince [u] sesini gösterir:

Тюрколог *Tjurkolog* ‘Türkolog’, Ф. де Соссюр *F. de
Sossyur* ‘F. de Saussure’

90.4. я: [ya] ses grubunu veya ince [a] sesini gösterir.

90.4.1. Kelime başında [ya] hecesini veya ses grubunu gösterir:

Н. М. Ядринцев *N. M. Yadrintsev*, Р. Якобсон *R.
Jakobson* ‘R. Jakobson’, турецкий язык *turetskiy yazık*
‘Türkçe’, я *ya* ‘ben’

90.4.2. Kelime içindeki hece başında [ya] ses grubunu gösterir:

богобоязненный *bogoboyaznennyı* ‘dindar, mümin’

90.4.3. Kelime içinde veya sonunda [ya] hecesini gösterir:

религия *religiya* ‘din’, поэзия *poeziya* ‘şiir’,
библиография *bibliografiya* ‘bibliyografya’

90.4.4. Yumuşaklık ve sertlik işaretinden sonra [ya] ses grubunu gösterir:

В. В. Вельяминов-Зернов *V. V. Vel'yaminov-Zernov*,
Баба Ильяс Хорасани *Baba İlyas Horasanî*,
объявление *ob'yavleniye* ‘duyuru’

90.4.5. İnce [a] sesini gösterir:

Абу Ляхаб *Abu Lyahab* ‘Ebu Leheb’, памятник
ramyatnik ‘anıt, abide’, С. Г. Кляшторный *S. G. Klyaştornyı*,
закят *zakyyat* ‘zekât’, племя *plemya*
‘kabile, aşiret’, сильсия *sil'silya* ‘silside’

91. ь: ' Sertlik işaretidir. Herhangi bir fonemi ya da sesi temsil etmez. Kendisinden önceki ünsüzün kalın ünsüz ses olduğunu gösterir. Bu işaret kesme (') işaretiyle gösterilir:

отъезд *ot'yezd* ‘yola çıkma’

92. ы: ' Yumuşaklık işaretidir. Herhangi bir fonemi ya da sesi temsil etmez. Kendisinden önceki ünsüzün ince ünsüz ses olduğunu gösterir. Bu işaret prime (') işaretiyle gösterilir:

Н. И. Ильминский *N. İ. İl'minskiy*, В. В. Бартольд *V. V. Bartol'd*,
культура *kul'tura* ‘kültür’, речь *reç* ‘söz’, мусульмане *musul'mane*
‘Müslümanlar’

93. Rusçadaki ‘x’ harfi, [hı] sesini verdiği için çeviri yazıda ‘h’ harfi kullanılır:

Аллах *Allah* ‘Allah’, Мухаммад *Muhammad* ‘Muhammed’, Ходжа
Деххани *Hoca Dehhani*, хиджра *hicra* ‘hicret’

94. Rusça kişi adlarının sonunda yer alan ünsüzler –eril cinsiyeti belirttiği için- yazılır:

П. М. Мелиоранский *P. M. Melioranskiy*, С. Г. Кляшторный *S. G. Klyaştornyı*

Rusça Çeviri Yazı Cetveli

Harfler	Çeviri Yazı
А, а	A, a
Б, б	B, b
В, в	V, v
Г, г	G, g
Д, д	D, d
Е, е	E, e ve Ye, ye
Ё, ё	O, o ve Yo, yo
Ж, ж	J, j
З, з	Z, z
И, и	İ, i
Й, й	Y, y
К, к	K, k
Л, л	L, l
М, м	M, m
Н, н	N, n
О, о	O, o; A, a; I, ı
П, п	P, p
Р, р	R, r
С, с	S, s
Т, т	T, t
У, у	U, u
Ф, ф	F, f
Х, х	H, h
Ц, ц	Ts, ts
Ч, ч	Ç, ç
Ш, ш	Ş, ş
Щ, щ	Şç, şç
Ъ, ъ	' (sertlik işareti)
Ы, ы	I, ı
Ь, ь	' (yumuşaklık işareti)
Э, э	E, e
Ю, ю	U, u; Yu, yu
Я, я	Ä, Ä; Ya, ya

İbranice

95. İbrani alfabesinde beş harf, kelimenin sonunda farklı yazılır. Bunlardan כ (K) ve פ (P) harfleri, başta, ortada ve sonda okunuş farklılıkları gösterir. כ (K) harfi, ortada (כ) ve sonda (ך) şeklinde yazılır ve “ח” simgesi ile gösterilir. Arapçadaki خ harfi ile aynı sesi (kh) verir. פ (P) ise ortada ve sonda F sesini verir. P harfine benzer şekilde ב (B) harfi de başta B, ortada ve sonda V sesini verir.

Sonda	Başta ve ortada
ך-ך	כ-כ
ם	מ
ן	נ
ף-ף	פ-פ
ץ	צ

ברוך baruḥ / ‘kutlu, mübarek’; כתב katav ‘yazdı’; נחל naḥal ‘aldatmak’; מהומם mehumam ‘dehşetli’; נתן natan ‘vermek’; פקיד pakid ‘memur’; ספר sefer ‘kitap’; אף af ‘burun’; צום tsum ‘oruç’; רץ rats ‘koşmak’; בית bayit ‘ev’; קבר kever ‘mezar’; קראv kīraḥ ‘savaş’

96. İbranicede ünlü harfleri seslendirmek için kullanılan işaretlere, nekudot נקודות “noktalar” ya da tenu’ot תנועות “hareketler” denilmektedir. Bu işaretler, kısa ses işaretleri ve uzun ses işaretleri olmak üzere ikiye ayrılır:

96.1. Kısa ses işaretleri (Tenu’ot ketanot תנועות קטנות)

Adı	Sesi	Şekli
Pataḥ	A	א
Segol	E	א
Ḥirik ḥaser	İ	א
Kamats ḥatuf	O	א
Kibuts/Kubuts	U	א

“Pataḥ” /א/ “a” işareti, “Ḥet” /ח/ harfi ile biten kelimenin sonuna gelirse “ḥa” değil; “aḥ” şeklinde okunur ve ḥ simgesiyle gösterilir: נוח Noah ‘Nuḥ’; שיה siyah ‘konuşma’; רוח ruah ‘rüzgar’

97. Uzun ses işaretleri (Tenu'ot גדולות תנועות גדולות)

Adı	Ses	Şekli
Kamats gadol	A	אָ
Tsere ḥaser	E	אֶ
Tsere male	Ey	אֵי
Ḥirik male	İ	אִי
Ḥolam	O	אוֹ
Ḥolam ḥaser	O	אֹ
Şuruk	U	אוּ

97.1. Kısa ses işaretlerinden Kamats ḥatuf ile uzun ses işaretlerinden Kamats gadol aynı şekilde (אָ) ifade edilir. Şayet Kamats gadol'un, öncesinde ve sonrasında "şeva 'sessiz' (:)" işareti gelirse ve kapalı vurgusuz hecede ise "o" olarak okunur:

חֹכְמָה ḥoḥma 'hikmet'; לִזְכֹּר lizkor 'hatırlamak'

97.2. İbranicede bazı harfler, özelliklerinden dolayı sessizlik alameti olan şevayı almadıkları için tam telaffuz edilmeyip harfler arası geçişi sağlayan yarım ses (*hataf*) işaretlerini alırlar.

Ḥataf kamats	O	אָ
Ḥataf pataḥ	A	אֶ
Ḥataf segol	E	אֵ

98. İbranicede okumaya yardımcı olan "şeva", "dageş" ve "gereş-çupçik" adlı işaretler de vardır.

98.1. Şeva (:) işareti, yerine göre harfin sessiz, yarım bir "e" ya da yarım bir "i" şeklinde okunmasını sağlar. Şayet kelimenin ilk harfinin altında olursa /e/ ve /ı/; uzun seslendirme işaretlerinden sonra gelirse /e/ ve kelimenin ortasında iki şeva işareti yan yana gelirse ilki sessiz kalırken ikincisi /e/ sesini verir:

הִכְתִּיב hiḥtiv 'yazdırmak'; נֹאֵם n(e)um 'konuşma'; שֹׁבֵי s(ı)nif 'şube'

אֹרְחִים oreḥim 'misafirler'; תַּרְנֹגֶל tarnegol 'horoz'

98.2. Dageş işareti, harfin ortasına konur ve vurgulu (çift) okunmasını sağlar. İbrani alfabesindeki gırtlak harfleri ע, ה, ה dışında bütün harfler dageş alırken ת, פ, כ, ד, ג, ב harfleri, hem hafif hem de güçlü dageş alır. Şayet hem hafif hem de güçlü dageş alan harflerden önce şeva (:) işareti gelmişse dageş hafif olur ancak bu harflerden önce seslendirme işareti gelmişse kabul edilen işaret güçlü dageş olur:

Hafif Dageş	
Boker 'sabah'	בוקר
Kipa 'kubbe, takke'	קפה

Güçlü Dageş	
Şab(b)at 'Cumartesi'	שַׁבָּת
'Am(m)im 'Halklar'	עַמִּים
Gib(b)or 'Kahraman)	גִּבּוֹר
Tsiv(v)a 'emretti'	צִוָּה

98.3. Gereş işareti ('), İbranicede mevcut olmayan ve yabancı dillerden geçen kelimeleri seslendirirken ihtiyaç duyulan C, J, Ç harflerini türetmede kullanılır:

Azerbaycan	אזרבייג'ן	ג'
Staj	סט'ד	ד'
Churchill	צ'רצ'יל	צ'

99. "Gereş" İbranicede yaygın şekilde kullanılan kısaltmalarda (") çiftli olarak kullanılır:

	Okunuş	Yazılış
ABD	ארצות הברית – Aratsot Habrit	ארה"ב
SSCB	ברית המועצות – Berit Hamo'atsot	ברה"מ
Başbakan	ראש הממשלה – Roş Hamemşala	רה"מ

100. İbranicede-özel isimler dışında- kelimeleri belirli yapmak için *ha* ya da *he* takısı kullanılır. Bu takıdaki okunuş farklılığı, kelimenin ilk harfi ve harfin aldığı seslendirme işaretlerine göre belirlenir:

Kelimenin ilk hecesi	Okunuş	
ח/ח/ח ve vurgu almamış ה/ה ile başladığında	He	ה
א/ע/ר ve vurgu almamış ה/ה ile başladığında	Ha	ה
Geriye kalan durumlarda	Ha	ה

Ayak	ha-regel	הרגל
Taş	ha-even	האבן
Bugün	ha-yom	היום
Arkadaş	he-ḥaver	החבר
toz	he-‘afar	העפר
Ulus	ha-‘am	העם

İbranice Çeviri Yazı Cetveli

Adı	Harfler	Çeviri Yazı	Sayı Değeri
alef	א	sese göre	1
bet-(vet)	(ב) ב	b (v)	2
gimel	ג	g	3
dalet	ד	d	4
he	ה	h	5
vav	ו	v	6
zayin	ז	z	7
het	ח	h	8
tet	ט	T	9
yud	י	Y	10
kaf (haf)	(כ-ק) כ	k(h)	20
lamed	ל	L	30
mem	(מ) מ	m	40
nun	(נ) נ	n	50
sameh	ס	s	60
ayin	ע	(') sese göre	70
pe (fe)	(פ-פ) פ	p (f)	80
tsadi	(צ) צ	ts	90
kuf	ק	k	100
reş	ר	r	200
şin (sin)	(ש) ש	ş (s)	300
tav	ת	t	400
	א	c	
	י	j	
	צ	ç	

Danışmanlar

Alper SARIBAŞ, Munzur Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatı Bölümü, Arap Dili ve Edebiyatı, İbranice.

Berat AÇIL, Doç.Dr., Atatürk Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı, Osmanlı Türkçesi.

Eyüp ÇORAKLI, Doç.Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Latin Dili ve Edebiyatı, Eski Yunanca ve Latince.

Halil TOKER, Prof.Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Urdu Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Urdu, Pencabi, Seraiki, Hindko.

İbrahim KELAĞA AHMET, Doç.Dr., Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Balkan Dilleri ve Edebiyatları, Çağdaş Yunan Dili ve Edebiyatı, Çağdaş Yunanca.

Kadir TURGUT, Doç.Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü, Farsça ve Osmanlı Türkçesi.

Melihat PARS, Prof.Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Slav Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Makedon Dili ve Edebiyatı, Balkan dilleri (Güneydoğu Slav kolu Bulgarca [Kiril Alfabesi] ve Güneybatı Slav kolu Sırpça [Kiril Alfabesi, Latin Alfabesi], Hırvatça [Latin Alfabesi], Boşnakça [Latin Alfabesi], Slovence [Latin Alfabesi], Makedonca [Kiril Alfabesi], Karadağca [Kiril Alfabesi, Latin Alfabesi]).

Özlem DENİZ YILMAZ, Prof.Dr., Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı, Rusça.

Soner GÜNDÜZÖZ, Prof.Dr., Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Arap Dili ve Belagatı Anabilim Dalı, Arapça.

Zekai KARDAŞ, Prof.Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Urdu Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Urdu, Pencabi, Seraiki, Hindko.